

RAAP-NOTITIE 382

Plangebied De Vinkenweide

Gemeente Brummen

Een inventariserend archeologisch onderzoek

Colofon

Opdrachtgever: S.A.B. Adviseurs voor Ruimtelijke Ordening B.V.

Project: archeologisch onderzoek plangebied De Vinkenweide (gemeente Brummen)

Titel: Plangebied De Vinkenweide, gemeente Brummen; een inventariserend
archeologisch onderzoek

Status: eindversie

Datum: juli 2003

Auteur: H. Ringenier

Bestandsnaam: L:\QXPress\Notities\2003\BRVI\N0382-BRVI.qxd

Projectcode: BRVI

Projectleider: H. Ringenier

Projectmedewerker: ing. F.R.P.M. Miedema

ARCHIS-waarnemingsnummers: niet van toepassing

Autorisatie:

drs. H.B.G. Scholte Lubberink

ISSN: 0925-6369

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V.

telefoon: 020-463 4848

Zeeburgerdijk 54

telefax: 020-463 4949

1094 AE Amsterdam

E-mail: raap@raap.nl

Postbus 1347

1000 BH Amsterdam

© RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V., 2003

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V. aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

Samenvatting

In opdracht van S.A.B. Adviseurs voor Ruimtelijke Ordening B.V. heeft RAAP Archeologisch Adviesbureau op 12 juni 2003 een inventariserend archeologisch onderzoek uitgevoerd in plangebied De Vinkenweide, gemeente Brummen. De geplande nieuwbouw van een hotel vormde de aanleiding voor dit onderzoek. Het onderzoek had tot doel eventueel aanwezige archeologische resten op te sporen en, voor zover mogelijk, een eerste indruk te geven van de kwaliteit (gaafheid en conservering), aard, datering, omvang en diepteligging ervan.

Tijdens het inventariserend archeologisch onderzoek zijn in plangebied De Vinkenweide archeologische indicatoren aangetroffen. Deze zijn echter zonder uitzondering afkomstig uit de bouwvoor en vormen derhalve geen aanleiding om in het plangebied een archeologische vindplaats te vermoeden.

Op grond van het ontbreken van aanwijzingen voor de aanwezigheid van archeologische resten wordt ten aanzien van het plangebied geen vervolgonderzoek aanbevolen.

1 Inleiding

1.1 Kader en doelstelling

In opdracht van S.A.B. Adviseurs voor Ruimtelijke Ordening B.V. heeft RAAP Archeologisch Adviesbureau op 12 juni 2003 een inventariserend archeologisch onderzoek uitgevoerd in plangebied De Vinkenweide, gemeente Brummen, in verband met de geplande nieuwbouw van een hotel. Het onderzoek diende te worden uitgevoerd omdat realisatie van de plannen zou kunnen leiden tot aantasting of vernietiging van mogelijk aanwezige archeologische resten. Doel van het onderzoek was het opsporen van deze resten en, indien mogelijk, een eerste indruk geven van de kwaliteit (gaafheid en conservering), aard, datering, omvang en diepteligging ervan.

1.2 Plangebied

Het plangebied De Vinkenweide ligt ten het westen van de dorpskern van Brummen, direct ten zuiden van de Eerbeekseweg (figuur 1). Het gebied staat afgebeeld op kaartblad 33G van de topografische kaart van Nederland (schaal 1:25.000); de centrumcoördinaat is 206.500/455.800.

Ten tijde van het onderzoek was het plangebied (ca. 5 ha) in gebruik als partycentrum. Een deel van het plangebied is bebouwd en verhard, waardoor het plangebied slechts ten dele te onderzoeken is.

Het plangebied valt uiteen in een zone met een lage archeologische verwachting en een zone met een middelmatige archeologische verwachting voor vindplaatsen uit de Prehistorie tot en met de Middeleeuwen (zie § 2.2).

1.3 Onderzoeksopzet en richtlijnen

Het onderzoek bestond uit een beknopt bureauonderzoek en een veldonderzoek. Het veldonderzoek is beperkt gebleven tot een karterend booronderzoek.

Het inventariserend archeologisch onderzoek is uitgevoerd volgens de hiervoor geldende normen en richtlijnen die zijn vastgelegd in het *Handboek ROB-specificaties* (Brinkkemper e.a., 1998). RAAP Archeologisch Adviesbureau en de door RAAP toegepaste procedures zijn goedgekeurd door het College voor de Archeologische Kwaliteit (CvAK), de instelling die het beheer heeft over de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA; Voorbereidingscommissie Kwaliteitszorg Archeologie, 2001).

Zie tabel 1 voor de dateringen van de in deze notitie genoemde archeologische perioden. Enkele vaktermen worden achter in deze notitie beschreven (zie verklarende woordenlijst).

2 Bureauonderzoek

2.1 Methoden

Voorafgaand aan het veldonderzoek is een bureauonderzoek uitgevoerd om na te gaan of er reeds archeologische vondsten uit het plangebied geregistreerd staan en om ten behoeve van het veldwerk de landschappelijke (geologische en bodemkundige) kenmerken alsmede de gespecificeerde archeologische verwachting te bepalen. In het kader van het bureauonderzoek zijn verschillende bronnen geraadpleegd (zie literatuurlijst).

Om inzicht te krijgen in het voorkomen van archeologische vindplaatsen in of nabij het plangebied is het ARChEologisch Informatie Systeem (ARCHIS) van de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek (ROB) te Amersfoort geraadpleegd.

2.2 Resultaten

Geologie en bodem

De geologische ondergrond in het plangebied wordt gevormd door een lage dekzandvlakte met enkele geïsoleerde welvingen. Met name deze dekzandwelvingen waren in het verleden aantrekkelijk voor bewoning.

Het plangebied bestaat uit een zone met een bodem bestaande uit beekeerdgronden (lemig fijn zand) en een zone met een bodem bestaande uit veldpodzolgronden (leemarm en zwak lemig fijn zand; Stiboka, 1979).

Archeologie

In ARCHIS staat uit de directe omgeving van het plangebied één archeologische vindplaats geregistreerd. Het betreft een terrein waar naast aardewerk uit het Neolithicum ook aardewerk en crematieresten uit de IJzertijd zijn aangetroffen (ARCHIS-waarnemingsnummer 16825).

Uit de geraadpleegde historische kaarten blijkt dat het plangebied aan het eind van de 18e eeuw onbebouwd was; het gebied was in gebruik als landbouwgrond (Versfelt, 2003). In het begin van de 20e eeuw was deze situatie nog ongewijzigd (ROBAS Producties, 1989).

Archeologische verwachting

Volgens de Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW; ROB, 2001) geldt voor het deel van het plangebied met beekeerdgronden een lage kans op het aantreffen van archeologische waarden; voor het deel met de veldpodzolgronden geldt een middelhoge kans.

Op grond van de bodemkundige en de archeologische informatie gold bij aanvang van het veldonderzoek voor het deel van het plangebied met veldpodzolgronden een middelmatige archeologische verwachting voor vindplaatsen uit de Prehistorie tot en met de Late Middeleeuwen. Voor de rest van het plangebied gold bij aanvang van het veldonderzoek een lage archeologische verwachting.

3 Veldonderzoek

3.1 Methoden

Het archeologisch onderzoek bestond uit een karterend booronderzoek. Deze aanpak is veelal de enige non-destructieve methode om vindplaatsen op te sporen die op enige diepte onder het maaiveld liggen. De locaties waar langdurig bewoning heeft plaatsgevonden, zijn vaak goed te traceren aan de hand van zogenaamde archeologische indicatoren. Deze kunnen onder meer bestaan uit aardewerkscherven, vuursteen, botfragmenten, houtskool en verbrande leem. Nederzettingsterreinen met een geringe omvang of een korte bewoningsduur en andere vindplaatstypen, zoals grafvelden en akkercomplexen, zijn met booronderzoek meestal minder eenvoudig op te sporen. Het voorkomen van slechts enkele archeologische indicatoren kan derhalve toch een aanwijzing vormen voor de aanwezigheid van een vindplaats. Naast de mogelijke archeologische informatie biedt het booronderzoek ook inzicht in de geologische ondergrond en de bodemopbouw van het gebied.

Tijdens het veldonderzoek zijn 21 boringen verricht (figuur 1). Er is zoveel mogelijk naar gestreefd deze boringen uit te zetten in parallelle raaien binnen een (standaard)grid van 40 x 50 m. De boringen binnen de raai zijn op een onderlinge afstand van 50 m gezet; de afstand tussen de raaien bedroeg 40 m. Om een afdoende dekking van het gebied te verkrijgen, versprongen de boringen binnen een raai ten opzichte van die in de naastgelegen raai, waardoor een systeem van gelijkbenige driehoeken ontstond. De gehanteerde methode wordt geschikt geacht voor het opsporen van de meeste in het plangebied te verwachten nederzettingsterreinen.

Omdat een aanzienlijk deel van het plangebied bebouwd of verhard was, kon het (standaard)grid niet overal worden gehanteerd. De boringen die niet in een (standaard)grid gezet konden worden, zijn zo gelijkmatig mogelijk over het gebied verdeeld.

In de zone met een lage archeologische verwachting zijn 14 boringen gezet met een Edelmanboor met een diameter van 7 cm (figuur 1: boringen 1 t/m 13 en 21). De overige 7 boringen zijn gezet in de zone met een middelmatige archeologische verwachting met een boor met een diameter van 15 cm (figuur 1: boringen 14 t/m 20). De boringen zijn gezet onder andere conform NEN 5104 (Nederlands Normalisatie-instituut, 1989) en met meetlinten ingemeten. Het opgeboorde materiaal is in het veld gecontroleerd op de aanwezigheid van archeologische

indicatoren (zoals houtskool, vuursteen, aardewerk, metaal, bot, verbrande leem en fosfaatvlekken). Het in de zone met een middelmatige archeologische verwachting opgeboorde materiaal is gezeefd met een zeef met een maaswijdte van 0,5 cm; het zeefresidu is met het blote oog geïnspecteerd op het voorkomen van archeologische indicatoren.

Er is geboord tot maximaal 1,80 m -Mv. Voorts zijn in het plangebied hoogtemetingen verricht met een waterpastoestel, waarbij de hoogte is herleid van NAP-bout 33G-144 in de gevel van het pand aan de Eerbeekseweg 1 (10,87 m +NAP).

3.2 Resultaten

Geologie en bodem

In alle boringen is vrij lemig dekzand aangetroffen. De diepte waarop het dekzand zich voornamelijk bevindt, varieert van 0,50 tot 1,10 m -Mv. Alleen in het noordoosten van het plangebied ligt het dekzand beduidend hoger. De top van het dekzand is hier tussen 0,15 tot 0,25 m -Mv aangetroffen. Het betreft waarschijnlijk een lage dekzandwieling. Dit is ook de enige zone waar de bodem nog intact is. De afdekkende bodemlagen bestaan hier uit bruingrijs, licht humeus zand.

Het overige deel van het plangebied is opgehoogd; in het merendeel van de boringen is onder de bouwvoor een pakket zand aangetroffen dat tot op het dekzand sterk verstoord is. Door de eigenaar van het terrein werd bevestigd dat het grootste deel van het plangebied is opgehoogd. De veldpodzolgronden, die in een deel van het plangebied zouden voorkomen (zie § 2.2), zijn niet aangetroffen. In het plangebied zijn alleen beekerdgronden aangetroffen.

Uit de hoogtemetingen blijkt dat de maaiveldhoogte van het plangebied van zuid naar noord geleidelijk oploopt.

Archeologie

Tijdens het veldonderzoek zijn in 10 van de 21 boringen archeologische indicatoren aangetroffen. Het betreft vooral puin (boringen 1 t/m 4, 6, 7, 9, 11 en 13). Daarnaast is in één boring een fragment aardewerk uit de 19e eeuw gevonden. Zonder uitzondering zijn deze indicatoren afkomstig uit de opgebrachte en geroerde grond in de bouwvoor.

Omdat de archeologische indicatoren zijn waargenomen in opgebrachte en geroerde grond, vormen deze geen aanleiding om de aanwezigheid van een archeologische vindplaats in het plangebied te vermoeden.

4 Conclusies en aanbevelingen

4.1 Conclusies

Ondanks de lage tot middelmatige archeologische verwachting voor vindplaatsen uit de Prehistorie tot en met de Middeleeuwen (zie § 2.2) zijn tijdens het inventariserend archeologisch onderzoek geen aanwijzingen gevonden voor de aanwezigheid van vindplaatsen in plangebied De Vinkenweide.

In een groot deel van het plangebied blijkt de bodem te zijn verstoord tot op het dekzand. Daar waar de bodem intact is, bevindt zich waarschijnlijk een lage dekzandwelving. Veldpodzolgronden, die op grond van de bodemkaart verwacht werden, zijn niet aangetroffen.

De archeologische indicatoren die zijn aangetroffen, zijn vermoedelijk van recente datum en afkomstig uit de bouwvoor. Derhalve vormen ze geen aanleiding om in het plangebied een archeologische vindplaats te vermoeden.

4.2 Aanbevelingen

Op grond van het ontbreken van aanwijzingen voor de aanwezigheid van archeologische resten wordt ten aanzien van plangebied De Vinkenweide geen vervolgonderzoek aanbevolen.

Met betrekking tot de bevindingen van onderhavig onderzoek dient contact opgenomen te worden met de provinciaal archeoloog van Gelderland (drs. F. de Roode).

Literatuur

Brinkkemper, O., e.a. (redactie), 1998. *Handboek ROB-specificaties*. Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek, Amersfoort.

Nederlands Normalisatie-instituut, 1989. *Nederlandse Norm NEN 5104, Classificatie van onverharde grondmonsters*. Nederlands Normalisatie-instituut, Delft.

ROB, 2001. *Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW) 2e generatie. Globale Archeologische Kaart van het continentale Plat. Archeologische Monumentenkaart*. Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek, Amersfoort (cd-rom).

ROBAS Producties, 1989. *Historische Atlas Gelderland. Chromotopografische Kaart des Rijks, schaal 1:25.000*. ROBAS Producties, Den IJp.

Stiboka, 1979. *Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000. Toelichting bij de kaartbladen 33 West Apeldoorn en 33 Oost Apeldoorn*. Stichting voor Bodemkartering, Wageningen.

Versfelt, H.J., 2003. *De Hottinger-atlas van Noord- en Oost-Nederland 1773-1794*. Heveskes Uitgevers, Groningen.

Vorbereidingscommissie Kwaliteitszorg Archeologie, 2001. *Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie. Eindrapport van de Vorbereidingscommissie Kwaliteitszorg Archeologie*. Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen, Den Haag.

Gebruikte afkortingen

ARCHIS	ARChEologisch Informatie Systeem
IKAW	Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden
Mv	maai veld
ROB	Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek

Verklarende woordenlijst

dekzand	Fijnzandige afzettingen die onder periglaciale omstandigheden voornamelijk door windwerking ontstaan zijn; de dekzanden van het Weichselien vormen in grote delen van Nederland een 'dek' (Saalien: Formatie van Eindhoven; Weichselien: Formatie van Twente).
eerdgrond	Laag met donkere, min of meer rulle grond, met organische en anorganische bestanddelen.
veldpodzol	Humuspodzolgronden met een humushoudende bovengrond dunner dan 30 cm. Dergelijke gronden worden hoofdzakelijk aangetroffen in jonge ontginningsgebieden.

Overzicht van figuren en tabellen

Figuur 1. Boorpuntenkaart en landschapreliëf.

Tabel 1. Archeologische tijdschaal.

Periode	Datering			
Nieuwe tijd	1500	-	heden	
Late Middeleeuwen	1050	-	1500	na Chr.
Vroege Middeleeuwen	450	-	1050	na Chr.
Romeinse tijd	12 voor	-	450	na Chr.
IJzertijd	800	-	12	voor Chr.
Bronstijd	2000	-	800	voor Chr.
Neolithicum (nieuwe steentijd)	5300	-	2000	voor Chr.
Mesolithicum (midden steentijd)	8800	-	4900	voor Chr.
Paleolithicum (oude steentijd)	300.000	-	8800	voor Chr.

Tabel 1. Archeologische tijdschaal.

Plangebied De Vinkenweide Gemeente Brummen

Boorpuntenkaart en landschapreliëf

legenda

boringen

- boring
- 12 boomnummer

maaiveldhoogtes in m

	hoger dan 9,3
	9,2 tot 9,3
	9,1 tot 9,2
	9,0 tot 9,1
	8,9 tot 9,0
	8,8 tot 8,9
	8,7 tot 8,8
	lager dan 8,7

overig

- - - - - grens plangebied

Figuur 1. Boorpuntenkaart en landschapreliëf.